HD-avgörande: konkursmål får ej avgöras av notarie

Efter ansökan från en borgenär bedömdes en man vara insolvent och konkurs beslutades. Mannen överklagade men fick inte prövningstillstånd i hovrätten. Mannen överklagade vidare till Högsta domstolen och hävdade att det förelåg sådana synnerliga skäl som krävs för prövningstillstånd, dels eftersom gäldenärens fordring på borgenären sades överstiga borgenärens fordring på gäldenären, och dels eftersom en tingsnotarie dömt i målet, som inte kunde anses ha varit av enkel beskaffenhet.

Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd.

Frågan i Högsta domstolen var om hovrätten hade bort meddela prövningstillstånd på den grunden att det enligt 49 kap. 14 § 4 rättegångsbalken (jfr 16 kap. 2 § första stycket konkurslagen) fanns synnerliga skäl att pröva överklagandet (extraordinär dispens). Sådana skäl anses föreligga om det har begåtts ett grovt rättegångsfel vid tingsrätten som kan antas ha inverkat på målets utgång.

En tingsnotarie som har tillräcklig kunskap och erfarenhet får enligt 18 § första stycket 5 förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion förordnas att på eget ansvar handlägga konkursärenden enligt konkurslagen. Enligt tredje stycket andra meningen i samma paragraf får dock ett sådant förordnande inte avse ärenden som är omfattande eller svåra eller som av någon annan orsak kräver särskild erfarenhet.

Frågan om mannen skulle försättas i konkurs var tvistig. Ingen s.k. obeståndspresumtion var tillämplig (2 kap. 7-9 §§ konkurslagen). Tingsrätten hade därför enligt Högsta domstolen att pröva om mannen inte rätteligen kunde betala sina skulder och om denna oförmåga i så fall var inte endast tillfällig (l kap. 2 § andra stycket konkurslagen).

Prövningen innefattade bl.a. en förhållandevis komplicerad bedömning av den motfordran som mannen påstod sig ha mot konkurssökande. Mot den angivna bakgrunden måste ärendet enligt Högsta domstolen anses ha varit sådant att det inte fick avgöras av en tingsnotarie. Enligt Högsta domstolen innebär detta att det förekommit ett grovt rättegångsfel vid tingsrätten. Det finns därför synnerliga skäl att pröva mannens överklagande i hovrätten. Med ändring av hovrättens beslut meddelade Högsta domstolen sålunda tillstånd till ärendets prövning i hovrätten.

Mannen företräddes av jur kand Erik Jansson på Advokatfirman INTER.